

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

TÖÖLÖN KIRKON LISÄRAKENNUKSET, ASEMAKAAVAN MUUTOSEHDOTUS NRO 12059

Hankenro 1881_1
HEL 2011-004504 (Kslk dnro 2009-1657, 2008-2020)

SISÄLLYS

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja kaavamuutosluonnos nähtävillä 25.10.–12.11.2010

Viranomaisyhteistyö
– Tiivistelmät viranomaisten kannanotoista ja vastineet

Mielipidekirjeet
– Tiivistelmät mielipidekirjeistä ja vastineet

Kaavaehdotus nähtävillä (MRL 65 §) 2.12.2011–4.1.2012

Muistutus
– Tiivistelmä muistutuksesta ja vastine

Lausunnot
– Tiivistelmät lausunnoista ja vastineet

Mielipiteen tai muistutuksen esittäjät on ilmaistu koodein, kun kyseessä on yksityishenkilö. Koska henkilötietojen ja henkilörekisterin esittämistä avoimessa verkossa rajoittavat henkilötietolaki ja laki viranomaistoiminnan julkisuudesta, ei koodien selitystä yksityishenkilöiden osalta ole julkaistu vuorovaikutusraportin internet-versiossa.

Jäljennökset kaikista kannanotoista ja mielipiteistä sekä koodien selitys ovat nähtävissä Helsingin kaupungin kirjaamossa, käyntiosoite: Kaupungintalo, Pohjoisesplanadi 11–13.

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja asemakaavan muutosluonnos nähtävillä 25.10.–12.11.2010

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä asemakaavan muutosluonnos olivat nähtävänä Töölön kirjastossa, kaupunkisuunnitteluvirastossa 25.10.–12.11.2010 ja viraston internetsivuilla.

Viranomaisyhteistyö

Museovirasto on ilmoittanut, että Töölön kirkko ja Topeliuksenpuisto ovat osa Taka-Töölön kerrostaloalueen valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009). Töölön kirkko on suojeltu kirkkohallituksen erillispäätöksellä 8.6.2004. Viraston lausunnossa 24.3.2010 puollettiin hankesuunnitelmaa lähtökohdaksi lopulliselle suunnitelmalle ja pidettiin mahdollisena toteuttaa kirkon molemmiin puolin sijoittuvat uudisrakennukset. Samalla kuitenkin huomautettiin, että niiden kaupunkikuvalliset vaikutukset on arvioitava kaavam muutoksen yhteydessä. Lausunnossaan virasto totesi myös, että hankesuunnitelmassa esitetyt uudisrakennukset sulkevat kirkon näkymisen viereisille kaduille, ja virasto piti tätä heikennyksenä nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Suunnitelluista uudisrakennuksista suurempi on sijoitettu kirkkotontin ahtaammalle puolelle. Topeliuksenkadun puolisen lisärakennuksen kaupunkikuvallisia vaikutuksia tulee vielä tutkia laatimalla vaihtoehtoinen, mittakaavaltaan pienimuotoisempi (ensi sijassa yksikerroksinen), jalustamainen tai vähemmän huomiota kiinnittävä ts. kirkkorakennuksen aseman selvemmin huomioon ottava suunnitelma. Pienempi lisärakennus on sijoitettu väljemmin Välskärinkadun varteen ja näyttää valmisteluaineiston perusteella muodostavan kirkkorakennukseen nähdessä ja näkymien kannalta luontevan kokonaisuuden.

Kaavaluonnoksessa kirkkorakennukselle on annettu asianmukainen srk-1-suojelumerkintä. Määräysteksti tulee korjata muotoon "Kirkkolain 14 luvun 5 §:n nojalla, kirkkohallituksen päätöksellä 8.6.2004 suojeltu kirkollinen rakennus. Korjaus- ja muutostöistä on pyydettävä Museoviraston lausunto."

Töölön kirkko toteuttaa Topeliuksenpuiston monumentaalisen päätteenä vanhempaa aksiaalista sommitelmaa. Istutussuunnitelma tehtiin kirkon rakentamisen jälkeen vuonna 1936. Alueesta on syytä tehdä puistohistoriallinen selvitys. Kaavaluonnoksessa kirkon edustalle on nyt sijoitettu ulkokatsomo, jonka ympäristö on merkitty puilla ja pensaille istutettavaksi alueen osaksi. Paras ratkaisu on säilyttää edustan kalliokehtomainen luonne ja luopua katsomon rakentamisesta. Mikäli katsomolle

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

kuitenkin on osoitettavissa painavat toiminnalliset perusteet, tulee kaavaan sisällyttää määräykset rakennetta ympäristöön sopeuttavista, viherharrastamiseen perustuvista ratkaisuista.

Asemakaavanmuutoksen valmistelussa tulee lisärakentamista koskevin vaihtoehtotarkasteluin varmistaa, ettei kaava ole suojellun kirkkorakennuksen kaupunkikuvallisen merkityksen kannalta ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Asemakaavaehdotus pyydetään lähettämään lausunolle Museovirastoon.

Vastine

Lisärakennuksesta laadittiin vaihtoehtoinen suunnitelma, jossa Topeliuksenkadulle on sijoitettu yksikerroksinen rakennus siten, että kirkkoherranviraston tilat ovat osittain sisäpihan alla. Vaihtoehtoja arvioitiin yhdessä hakijan ja Museoviraston kanssa. Vaihtoehtotarkastelussa todettiin, että maanalaisten rakenteiden sijoittaminen lähelle Töölön kirkkoa saattaa muodostaa riskitekijän suojellun kirkon rakenteille. Neuvotteluissa päädyttiin ratkaisuun, jossa kirkkoherranvirastoa on siirretty jonkin verran pohjoisemmaksi, jolloin kirkon näkyvyyttä Topeliuksenkadulle on pyritty maksimoimaan. Samalla laajennusta on pyritty madaltamaan mahdollisimman paljon. Topeliuksenkadun rakennuksen arkkitehtuuria on kehitetty siten, että se liittyy paremmin kirkon arkkitehtuuriin ollen sille kuitenkin alisteinen. Kadun puolella ensimmäisen kerroksen julkisivu tehdään luonnonkivisenä.

Kaupunginmuseo ilmoittaa, että hankkeen arkkitehdin, kaupunginmuseon ja Museoviraston yhteisessä katselmuksessa sovittiin 8.11.2010, että Museovirasto on kaavamutoksessa osallinen. Se puiston osa, joka on kirkon tonttia, pitäisi kaavassa huomioida niin, että sille annetaan täsmäntäviä määräyksiä. Tämä edellyttää selvitystyötä puiston suunnittelusta ja rakentumisesta. Jatkosuunnittelussa kirkon ulkokatsomo on sulautettava paremmin maastoon siten, että se ei muodosta uutta katkaisevaa päätepiistettä kirkon edustalle.

Vastine

Kaavaehdotuksesta on poistettu kirkon tontille sijoitettu katsomo.

Rakennusviraston katu- ja puisto-osasto katsoo, että Topeliuksenkadun puoleinen kadun varteen asettava rakennus peittää liikaa Töölön kirkkoa. Tilannetta voisi parantaa lyhentämällä eteläpäättä. Kirkon tontin Topeliuksenpuiston puoleiseen rinteeseen on suunniteltu ulkoilmateatteri. Nykyisin puiston suunnasta katsottuna kirkko seisoo kallion päällä. Teatterin keskiakselilta on luonnosteltu portaat suoraan kirkon ovelle.

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

Kallio on tärkeä maiseman pääte yhdessä kirkon kanssa. Vaikka kallio on osa tonttia, on se oleellinen osa myös muotopuutarhan maisemaa. Teatteri muuttaa sommitelmaa. Porrarakenteet ja niiden vaatimat maantäytöt tai kalliolouhinnat katkaisevat maisemallisesti merkittävän kallion, joka näin menettäisi lakensa ja näyttävyytensä. Kalliolla kasvaa näyttävää ketokasvillisuutta. Aikaisemmin puistosommitelmassa kulku on ohjattu sivulta diagonaalisti puiston tasanteelle. Teatterin maarakenteet eivät esitettynä mahdu nykyisten tontinrajojen sisään. Kaavoituksen vaikutusten arvioinnin yhteydessä tulisi laatia historiallinen selvitys puiston tästä osasta ja arvioida muutosten vaikutuksia muotopuutarhan maisemaan. Toteutettavan teatterin toivotaan olevan pienimuotoisempi ja maisemarakentamisen keinoin sulautettaisiin kalliorinteen maisemaan. Mikäli teatteri merkitään kaavaan, tulisi sen toteutus ohjeistaa huolellisesti niin, että maiseman kulttuurihistoriaa huomioidaan rakentamisessa riittävästi. Kirkon tontin rajalla on kirkon pihaan liittyviä istutuksia. Kaavamuutoksen yhteydessä olisi tarkoituksen mukaista muuttaa tontinrajoja siten, että istutukset mahtuvat kirkon tontille.

Vastine

Tontin liittymistä Topeliuksenpuistoon on selvitetty alustavasti kirkosta laaditun rakennushistoriaselvityksen yhteydessä. Kaavaehdotuksesta on poistettu kirkon tontille sijoitettu katsomo. Tontin rajaa on tarkistettu siten, että myös Topeliuksenkadun puolella käytävä mahtuu kokonaan kirkon tontin puolelle. Kiviportaat pysyvät kaupungin alueella.

Esitetyt mielipiteet ja vastineet

Kaavamuutoksen valmisteluun liittyen on asemakaavaosastolle saapunut kirjeitse yhteensä 17 mielipidettä koskien osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa ja asemakaavan muutosluonnosta. Lisäksi suullisia mielipiteitä on esitetty puhelimitse. Yksi alueen suunnittelua koskeva aloite on saapunut ennen asian tuloa vireille.

Tölö gymnasiums initiativ anlände till stadsplaneringskontoret innan detaljplanen för Tölö kyrka hunnit anhängiggöras. I sitt initiativ meddelar Tölö gymnasium att de motsätter sig de enligt den gällande detaljplanen tillåtna parkeringsplatserna på skolans tomt och föreslår att de flyttas till norra sidan av skolan i strid med detaljplanen.

Tölö gymnasiumin aloite saapui kaupunkisuunnitteluvirastoon ennen Töölön kirkon asemakaavan vireille tuloa. Aloitteessaan Tölö gymnasium ilmoittaa vastustavansa voimassa olevan kaavan mukaisia pysäköintipaikkoja koulun tontilla ja esittää niiden siirtämistä asemakaavan vastaisesti koulun pohjoispuolelle.

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

Genmäle

I den nu uppgjorda detaljplaneändringen får bilplatser för skolan placeras på kyrkans tomt. Bilplatsernas antal är mindre än det beräknade behovet för kyrkan och skolan sammanlagt. Det här anses möjligt, eftersom det är förutsebart att behovet av parkeringsplatser går i skift. Körförbindelsen mellan kyrkan och skolan och platsernas planering samt koordineringen av användningen ska uppgöras i samarbete mellan skolan och församlingen.

Vastine

Nyt laaditussa asemakaavan muutoksessa kirkon tontille saa sijoittaa koulun autopaikkoja. Autopaikkamäärä on alhaisempi kuin kirkon ja koulun laskennallinen tarve on yhteensä. Tämä katsotaan mahdolliseksi, koska on ennustettavissa että pysäköintitarve on vuoroittaista. Ajo-yhteys kirkon ja koulun välissä sekä paikkojen suunnittelu ja käytön koordinointi on tehtävä yhteistyössä koulun ja seurakunnan kanssa.

Töölö-Seura ry (Mi1) katsoo, että korjaus ja lisärakennukset ovat tervetulleita parannuksia alueen rapistuneeseen ilmeeseen. Näin seurakunnan toiminnot saadaan keskittymään ja Taivallahden kirkosta vapautuu kerhotiloja uusiokäyttöön. Uudisrakennukset sopeutuvat hyvin ahtaisiin alueisiin ja jättävät itse upean kirkon etusijalle. Välskärinkadun puoleisen kerhotilan erkkeritila elävöittää tasaista seinäpintaa, mikä sisäänvedettyä rakennuksena kuitenkin jättää tilaa viheralueelle. Topeliuksenkadun virastosiiven sisäänkäynti on katutasossa ja ilman portaiden kiipeämistä helposti kuljettavissa. Lisärakennusten seinäpinta maalattuna rappauksena soveltuu hyvin vanhan kirkon seiniin. Lisärakennukset ovat tasakattoisia ja katon pinnalle on suunniteltu matarakasvillisuutta, mikä saattaa kuitenkin kehittää vesi- ja homevaurioita. On hienoa, että kirkon eteläpuoleinen kuja siistitään ja autojen paikoitustila saadaan piiloon. Myös eteläiseen kirkkopihaan suunniteltu terrassi (-kahvila?) tuo alueelle elämän tuntua. Kirkon pohjoinen kirkkopuiston on ollut surkea ja hoitamaton. Korjausrakennuksen myötä uusi amfimainen terassialue kivipenkkeineen ja viheristutuksineen löytää toivottavasti paljon käyttäjiä musiikki-, laulu- ja puhe-esitysten myötä. Suunnitellut viheristutukset, varsinkin eteläinen pylväshaaparivistö on onnistunut valinta. Töölö-Seura ry toivoo, että portaiden ja kiviseinämi- en kunnostuksessa käytetään jo olemassa olevia graniittielementtejä.

Asunto Oy Kulmalinna, Topeliuksenkatu 1 (Mi2) lausuu seuraavaa. Suunnitellut seurakuntatilat Topeliuksenkadun puolella ovat 400 m² ja kerhotilat 250 m², vaikka kirkon tontilla on Välskärinkadulla selkeästi

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

enemmän tilaa. Asunnottoman Välskärinkadun puolelle on laitettu istutettava puurivi, kun taas asukkaita vilisevän Topeliuksenkadun puolelta puita kaadettaisiin pois. Kaikki puut kaadettaisiin Topeliuksenkadun puolelta arkkitehtuurisen symmetrian takia. Paikalle tullaan kuitenkin istuttamaan uusia puita, mutta menee kymmeniä vuosia ennen kuin ne ovat kasvaneet suuriksi. Töölössä ei tulisi kaataa enempää puita eikä kalliopinnoille rakentaa lisää. Topeliuksenkadun puoleinen seurakuntarakennus on erinäköinen kuin takana oleva kirkko.

Asunto Oy Topeliuksenkatu 3a (Mi3) vastustaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa ja kaavaluonnosta. Asunto-osakeyhtiö vastustaa lisärakennuksen rakentamista Topeliuksenkadulle. Lisärakennus on ehdottomasti liian korkea. Suunnitelma ja luonnos ovat rakennuslain 54 §:n ja 2 momentin vastaisia, koska mainitun lainkohdan mukaan rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Suunniteltu muutos vaikuttaa merkittävästi 1930-luvulta peräisin olevaan kaupunkikuvaan, jonka olennaisena osana ja maamerkinä on Töölön kirkko. Töölön kirkko on rakennuksena kirkkolain nojalla suojeltu rakennus. Suunniteltu lisärakennus tulisi peittämään kirkon olennaisilta osin tarkasteltaessa kirkkorakennusta Topeliuksenkadun tasolta. Suunniteltu lisärakennus rikkoo olennaisesti tämän kaupunkikuvan ja siten edellä mainittuja lainkohdassa tarkoitettuihin tavoin rikkoisi rakennettun ympäristön erityisiä arvoja.

Mielipiteen (Mi4) lähettäjät esittävät mielipiteenään, että laatikkomaiselta betonibunkkerirakennelmalta näyttävä lisärakennus ei istu kirkon arkkitehtuuriin ja peittää kirkon silhuetin Topeliuksenkadulta, jossa rakennus tuhoaa puut, jotka sitovat kadun melua ja pölyä. Symmetriapyrkimyksistä huolimatta Välskärinkadun puolella olisi enemmän tilaa ja vähemmän asuntoja.

Mielipiteen (Mi5) esittäjä vastustaa jyrkästi suunniteltua muutosesitystä. Vaikka lintuperspektiivistä uudet rakennukset sijoittuvatkin kauniisti, kirkon puoleista jalkakäytävää kulkeva ei näe kirkkoa lainkaan ja vastakkaiselta puolelta vain pilkahduksen. Kaunis kallio ja puut poistetaan. Symmetrialle on annettu suunnittelussa suuri arvo ja ympäristössä asuvien ja ohikulkijoiden kauneuskäsitteet jätetään huomioimatta. Uusia tiloja esitetään rakennettavaksi pelkästään Välskärinkadun puolelle.

Mielipiteen (Mi6) esittäjä vastustaa laajennusta. Seurakunnan tarkoituksena olisi saada kirkko näkymään, mutta nykyisen kaltainen suunnitelma peittää kauniin kirkon rumien virastorakennusten taakse piiloon ja pois ihmisten mielistä. Topeliuksenkadun puolella virastorakennus tulisi suoraan asuinrakennusten eteen ja rakennus pienentäisi vihreää puistoaluetta, joka muutenkin on hyvin harvinaislaatuinen. Suunniteltu ra-

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

kennus ei istu Töölön arkkitehtuuriin eikä kirkkorakennukseen. Uudisrakennuksen tulisi olla samaa pintamateriaalia kuin kirkon sekä ikkunaukkojen tulisi noudattaa samanlaista leikkausta kuin nykyisen kirkkorakennuksen.

Mielipiteen (Mi7) esittäjät vastustavat Topeliuksenkadun puolelle suunnitellun lisärakennuksen rakentamista. Rakennuksen vesikaton ylimmän kohdan korkeusasemaa ei saa asemakaavassa vahvistaa yksikerroksista rakennusta korkeammaksi ja rakennusoikeutta on vastavasti pienennettävä. Poistettu kerrosala on mahdollista sijoittaa kirkon toiselle, Välskärinkadun puoleiselle sivulle. 1930-luvulla rakennettu Töölön kirkko jalopuisien lehtipuineen muodostaa nykyisellään Helsingissä harvinaislaatuista etelä-eurooppalaista ympäristöä muodostavan kokonaisuuden. Kirkkorakennus on kirkkolaiilla suojeltu. Pelkkä rakennuksen suojelu ei tässä tapauksessa takaa niiden arvojen säilymistä, joita kirkkorakennus ympäristöineen edustaa. Mäen päällä oleva basilikanomainen rakennus tarvitsee välttämättä ympärilleen avointa tilaa. Suunniteltu lisärakennus ei täytä rakennukselta edellytettävää sopusuhtaisuuden vaatimusta suhteessa tontilla jo olevaan kirkkoon. Lisäksi se on ehdottomasti liian korkea suhteessa muuhun ympäristöön ja maisemaan Topeliuksenkadun suunnasta. Lisärakennus peittäisi kirkkorakennuksen kadun tasolta katsottuna. Ehdotetulla lisärakentamisella hävitettäisiin rakennuslain 54 §:n 2 momentin vastaisesti tähän rakennettuun ympäristöön liittyviä erityisiä arvoja.

Mielipiteen (Mi8) esittäjä vastustaa esitettyä asemakaavan muutosta ja kirkon lisärakennusten rakentamista esitetyllä tavalla. Lisärakentaminen jättää kirkon kahden uuden rakennuksen väliin ja merkitsee sitä, että rakennetun ympäristön avaruus mm. Töölöntorin suuntaan menetetään. Uudisrakennus korvaa kalliin. Maisemakulttuuri muuttuisi merkittävästi ja rakennetun ympäristön erityisarvot menetetään. Suunnitelman mukaiset toiminnot eivät edellytä sijoittumista kirkkorakennuksen läheisyyteen tai yhteyteen. Mikäli lisärakentaminen todetaan välttämättömäksi, on harkittava vain Välskärinkadun puoleisen lisärakennuksen rakentamista riittävässä laajuudessa.

Kolme Topeliuksenkatu 3a:n asukasta (Mi9) vastustaa Taka-Töölön kaavamuutosta ja siihen liittyvää Töölön kirkon lisärakennuksen rakentamista. Topeliuksenkadun puolelle suunniteltu kirkon lisärakennus aiheuttaa merkittävää maisemallista haittaa töölöläiseen katukuvaan. Suunnitelman mukainen lisärakennus tuhoaa kauniin puistonäkymän Topeliuksenkadun ja Töölöntorin suunnalta nähtynä ja sulkee avaran ja töölöläiselle maisemalle tunnusomaisen näkymän. Varsinkin Topeliuksenkatu 3a asuville kirkonpuoleisen katu- ja ikkunanäkymän raiskaaminen on todella vastenmielinen tihutyö. Vähäisenä menetyksenä ei voi

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

myöskään pitää uudisrakennuksen tieltä kaadettavan puuston menestystä.

Mielipiteen (Mi10) esittäjät esittävät mielipiteenään, että kirkon löytäminen voi tulevaisuudessa olla lähes mahdotonta, jos sen eteen rakennetaan toinen rakennus. Kirkon tulisi jäädä näkyviin. Laatikonomainen laajennus ei ole kaunis. Se on eleetön ja synkkä, eikä sillä ole tekemistä kirkon kanssa. Kauniit puut tulisi säilyttää. Laajennus pitäisi tehdä kokonaan vähäliikenteisen Välskärinkadun puolelle.

Mielipiteiden (Mi11 ja Mi12) esittäjät ovat jättäneet lähes saman sisältöiset mielipiteet, joissa he esittävät seuraavaa: On hyvä että seurakunta huolehtii palvelujensa ajanmukaisuudesta ja pyrkii lisäämään ja tehostamaan niitä. Lisärakentamisen tulee kuitenkin sopeutua fyysisiin lähtökohtiin siten, että ympäristön arvot ja seurakunnan identiteettisen tunnusrakennus Töölön kirkko säilyttää asemansa ja kulttuurihistorialliset arvonsa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan on lisättävä, että Töölön kirkko ympäristöineen kuuluu RKY-alueeseen sekä siihen liittyvä valtioneuvoston päätös velvoitteineen. On välttämätöntä, että kulttuuriympäristön säilyttämistavoitteet ovat ensisijaisia ja että lisärakentamisen tavoitteet alistuvat niille eikä kulttuuriympäristön arvoja vaaranneta. Siksi on välttämätöntä, että osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan lisätään tarkennus miten tapahtuu mm. uudisrakentamisen vaikutusten kuvailu ja arviointi (MRL 5 ja MRA 1 §). Lisäksi on ilmoitettava, miten osalliset siihen vuorovaikuttavat. Vähin vaatimus on, että uudisrakennuksen sopeutumisesta kaupunkikuvaan tulee laatia selkeät havainnekuvat kävelijän silmäntasolta sekä Topeliuspuistosta että Topeliuksen- ja Välskärinkadulta päin. Näistä on voitava keskustella vuorovaikutteisesti. Puistosuunnitelmasta tulee pyytää historiallisten puistojen asiantuntijalta, esim. dosentti Eeva Ruoffilta lausunto, miten "amfi-teatteri" onnistutaan arvokkaaseen muotopuistoon sijoittamaan. Museovirastolta tai kaupunginmuseolta tulee pyytää lausunto uudisrakentamisen vaikutuksista RKY-alueeseen ja molemmat lausunnot mahdollisimman pian jo tässä vaiheessa ennen työn etenemistä. Suunnitelmiensa toteuttamisen aiheuttamia vaikutuksia on arvioitava vertaamalla ns. 0-vaihtoehtoa, jolloin tilanne säilyy ennallaan. Kaavamutoksen tavoitteena on oltava kirkon selkeä näkyminen Topeliuksenkadulta. Uudisrakennuksia ei tarvitse suunnitella symmetrisenä. Seurakuntaneuvoston tulee ottaa lisärakentamisen tarpeellisuus uudelleen käsittelyyn.

Mielipiteen (Mi13) esittäjä vastustaa lisärakentamista jyrkästi. Kirkko peittyi Topeliuksenkadun puolelta uudisrakennuksen taakse. Rakennuksen kauneudesta pystyy nauttimaan vain vastapäisen rakennuksen ylimmistä kerroksista, eikä sadat päivittäiset jalankulkijat sitä enää näkisi. Töölöntorin suunnasta kirkko erottuisi kapeana kaistaleena, jonka

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

pylväshaaparivi peittää. Töölön kaupunginosan viihtyvyys vaarantuu. Töölöntorin omaleimaisuuteen kuuluu kirkonäkymä ja sitä reunustava puisto. Puistikko kirkon tasanteella on luonteva jatko Topeliuksenpuistolle ja sitoo sen Topeliuksenkadun kautta Töölöntorin puiden kattaamaan alueeseen. Kirkko, haaparivi ja parkkipaikka katkaisevat tämän jatkumon. Kirkonmäen puut muodostavat monimuotoisen puistikon, joka on kaikkina vuodenaikoina esteettinen ja turvallisuuden tunnetta lisäävä. Puiden korvaaminen pylväshaavoilla ei tuo takaisin nykyistä luontokosketusta. Pimeällä kirkko näkyy kokonaisuudessaan hohtavana hahmona. Erityisesti kirkon kapeista ikkunoista loistava valo on sekä esteettinen ja turvallisuutta lisäävä näkymä. Uudisrakennuksen myötä menetetään jotain korvaamatonta inhimilliseltä kannalta. Topeliuksenkatu on yksi Helsingin pääväylistä. Liikenteen melu vaimenee ympäristön avaruuden ja puiden johdosta. Myös kirkon alapuolella olevan kallioseinän leikkaukset ja särmät hajottavat meteliä. Suunnitteilla oleva virastorakennus tulee heijastamaan kadun metelin ja lisäämään kaatuosuuden epäviihtyvyttä.

Mielipiteen (Mi14) esittäjä ilmoittaa mielipiteenään, että MRL 54 §:n 2 momentin mukaan asemakaava on laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle. Kirkon itäpuolelle suunniteltu rakennus peittää kirkkorakennuksen suurimmalta osin Töölöntorilta ja Topeliuksenkadun eteläpäästä katsottuna. Suunnitellusta rakennuksesta muodostuisi Topeliuksenkadulle korkea seinämä, joka lisäisi liikenteen melua kirkon ympäristössä ja siten alentaisi kirkon ympäristön viihtyisyyttä. Hyvä uusi arkkitehtuuri sopisi paremmin kirkon länsipuolelle, missä on jo uutta arkkitehtuuria. Kirkko säilyisi hyvin kaupunkilaisten nähtävänä, jos kirkon itäpuolelle suunniteltu rakennus olisi yksikerroksinen ja jos se ei nousisi juuri ollenkaan nykyisen terrassin tasosta.

Mielipiteen (Mi15) esittäjä ilmoittaa vastustavansa rakentamista. Ehdotettu lisärakentaminen heikentää luonnon valon saapumista vastapäisen rakennuksen asuntoihin. Uudisrakennus on luonteeton ja huonontaa alueen arkkitehtuuria, joka saa luonteensa pääasiassa 1920- ja 1930-luvun arkkitehtuurista. Koko lisärakentaminen pitäisi sijoittaa Välskärinkadun puolelle, ettei asukkaiden tarvitsisi katsoa virastorakennusta puiston sijaan.

Mielipiteen (Mi16) esittäjä katsoo että kaksikerroksisen rakennusvoilymin toteuttaminen Topeliuksenkadun puolelle on nykytilannetta sekä kirkon että kaupunkikuvan kannalta ratkaisevasti huonontava ja esittää, että kaupunkisuunnitteluvirasto pyytää Töölön seurakunnalta täydentäviä suunnitelmia, joissa lisärakennus on pääasiallisesti sijoitettu Välskärinkadun puolelle. Topeliuksenkadun puolelle ehdotettujen rakennus-

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

toimenpiteiden tulee olla kirkolle ja sen terassitasolle alisteisia. Suunnittelun lähtökohdista on välttämätöntä keskustella jo luonnosvaiheessa. Töölön kirkon lisärakentamisen aiheuttamaa muutosta ei voi pitää vähäisenä. MRL 54 § 2 momentti edellyttää, että rakennettua ympäristöä tulee vaalia, eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Kirkkorakennuksen näkymistä arvokkaana julkisena rakennuksena heti Topeliuksenkadun alussa ja Töölöntorin suunnalta katsottuna on lain tarkoitama erityinen arvo, jota ei saa hävittää. Ehdotettu rakennusoikeuden lisäystä 40 % ei voida pitää vähäisenä kaavamuutoksena. Tontti mahdollistaa seurakunnalle vaihtoehtoisesti paremmin ympäristöä huomioivan kokonaisratkaisun jossa lisärakentaminen toteutuu ja kirkon näkyvyys turvataan. Ratkaisu edellyttää sitä, että poiketaan kaavaluonnoksen symmetriasta. Kritiikki kohdistuu Topeliuksenkadun puolelle. Paikka on ahdas ja kaksikerroksista rakentamista ei voi hyväksyä. Kirkko ja ympäröivä katukuva sallivat rakennuspaikalle korkeintaan yksikerroksisen rakennuksen (terassin sokkelirakennuksen). Välskärinkadun puolella tarjoutuu sen sijaan mahdollisuus toteuttaa kaksikerroksinen, paviljonkimainen uudisrakennus. Yhden rakennuksen toteuttaminen kahden sijaan on myös taloudellisempi ja ekologisesti perustellumpi ja toisi kirkolle myönteistä julkisuutta.

Vastineet

Lisärakentamisen vaikutusten arviointi kulttuurihistoriallisiin arvoihin on tehty yhteistyössä Museoviraston kanssa. Lisärakentamista on lisäksi käsitelty Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kaupunkisuunnitteluviraston yhteistyöneuvottelussa. Myös kaupunkikuvaneuvottelukunta on kokouksessaan käsitellyt kaavaluonnoksen pohjana olleita rakennusten luonnoksia.

Topeliuksenkadun puoleinen uudisrakennus on herättänyt runsaasti keskustelua. Rakennusten sijoittelussa on pyritty jäljittelemään kirkon arkkitehdin Hilding Ekelundin sekä kilpailuehdotuksessa että myöhemmissä laajennussuunnitelmissa tavoittelemaa symmetriaa. Rakennusten valmistuttua symmetrian pystyy toteamaan Topeliuksenpuiston puolelta. Koko uudisrakennusvolyymin sijoittaminen Välskärinkadun puolelle ei ole ollut seurakunnan toiminnan kannalta tarkoituksen mukaista. Kirkon tavoitteena on olla läsnä ja ihmisten keskellä. Kirkkoheranviraston kautta on tarkoitus järjestää myös esteetön yhteys itse kirkkorakennukseen Topeliuksenkadulta.

Topeliuksenkadun puoleinen lisärakennus tulee peittämään osittain kirkon näkymistä Topeliuksenkadun jalkakäytävältä ja Töölöntorin suunnasta katsottuna. Kaupunkikuvallista vaikutusta on tutkittu näkymäkuvin. Niiden mukaan kirkon korkein osa jää asemakaavaehdotuksen

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

mukaisessa vaihtoehdossa kuitenkin näkyviin rakennuksen yläpuolelle. Kirkkoherranviraston suunnittelusta tehtiin vaihtoehdotarkastelu, jossa tutkittiin kirkkoherran viraston sijoittamista kokonaan kaduntason kerrokseen ja osittain maan alle. Kirkon sisäpihalle olisi tehty työtiloihin valoa tuova lasikuutio. Suunnitelma osoittautui suojellun kirkon rakenteille riskiksi eikä työtiloista olisi saatu riittävän miellyttäviä. Vaihtoehtoisia tarkasteluita arvioitiin yhteistyössä Museoviraston kanssa.

Kirkkoherranvirasto on toiminnaltaan toimisto- ja virastotilaa. Sinne tulee myös asiakaspalvelutiloja. Uudisrakennukset edustavat tämän päivän arkkitehtuuria. Laajennus tullaan suunnittelemaan siten, että se liittyy arkkitehtuuriltaan nykyiseen kirkkorakennukseen ollen tälle kuitenkin alisteinen. Topeliuksenkadun puolen rakennuksen sokkelikerros tullaan tekemään luonnonkivisenä. Rakentamisvaiheessa tutkitaan paikalta louhittavan kivimateriaalin käyttämistä julkisivukivenä. Kiviportaat jäävät asemakaavan muutosalueen ulkopuolelle. Välskärinkadun puolella puuriviä on täydennetty kaupunkikuvan ja viihtyisyyden parantamiseksi. Topeliuksenkadun puolella uudisrakennuksen tieltä joudutaan puustoa poistamaan. Lisärakennusten vesikatto on suunniteltava lähältä katsottavaksi viherkatoksi. Uutta puustoa on esitetty kirkon sisäpihalle. Kaavaehdotuksesta on poistettu kirkon tontille sijoitettu katso-

Åsiktsyttrarna (Mi17) önskar motsätta sig förslaget enligt nedanstående punkter. Trots att Tölö kyrka är symmetrisk planerad och uppförd, syns och upplevs kyrkan främst från andra sidan Topeliusgatan samt från korridorfönstret i skolfastigheten Lönkan. Kyrkan blir skydd bakom den ena av de två planerade tillbyggnaderna så att de stadsbor som väntar på bussen, eller går längs Topeliusgatan inte längre ser kyrkans understa våning. Den gård och de träd som nu finns mellan Kyrkan och Topeliusgatan är en viktig del av stadsbornas parkmiljö, men även oumbärlig som gårdsmiljö för eleverna och de som jobbar i Högstadieskolan Lönkan och Tölö Specialiseringsgymnasium. Den naturliga parken kunde bevaras på norra sidan om kyrkan även om hela tillbyggnaden inhystes i den nya byggnaden mot Fältskärgatan.

Mielipiteen (Mi17) esittäjät ilmoittavat vastustavansa kaavamuutosta seuraavista syistä. Vaikka itse kirkko on suunniteltu symmetrisenä, on sen pääkatselusuunta Topeliuksenkadun vastakkaiselta puolelta ja Lönkanin koulun käytävän ikkunoista. Nyt kirkko jää lisärakennuksen taakse siten, että bussin odottelijat ja ohikulkijat Topeliuksenkadulla eivät näe enää kirkon alimpia kerroksia. Kirkon ja Topeliuksenkadun välinen piha ja puut ovat tärkeä osa kaupunkilaisten puistoympäristöä ja näkymiä koulun käytäviltä. Puisto on mahdollista koulun pohjoispuolella säilyttää, mikäli lisärakentaminen keskitetään Välskärinkadulle.

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

Genmäle

Vid byggnadernas placering har man strävat till att efterlikna den symmetri som kyrkans arkitekt Hilding Ekelund eftersträvade i tävlingsskedet och senare skisser för tillbyggnad. Med tanke på församlingens verksamhet hade det inte varit ändamålsenligt att placera nybyggets hela volym mot Fältskärgatans sida. Kyrkans målsättning är att vara närvarande och mitt bland människor. Man har planer på att ta upp en hinderfri rutt via pastorskansliet även till själva kyrkobyggnaden via Topeliusgatan.

Nybyggnaden vid Topeliusgatan kommer delvis att skymma kyrkans synlighet från Topeliusgatans trottoar och i riktningen mot Tölötorg. Konsekvenserna för stadsbilden har undersökts med siktbilder. Enligt dem förblir ändå kyrkans högsta del synlig ovanför nybyggnaden i det alternativet som följer detaljplaneförslaget. Ett alternativt planeringsförslag för pastorskansliet har granskats, där möjligheterna att placera hela pastorskansliet i nivå med gatuplanet och delvis under jord undersöktes. En glaskub hade uppförts på kyrkans innergård för att ge dagsljus åt arbetsutrymmena. Planen visade sig vara en risk för den skyddade kyrkans konstruktioner och arbetsutrymmena hade inte blivit tillräckligt angenäma. De granskade alternativen bedömdes i samarbete med Museiverket.

Längs Fältskärgatan har trädraden kompletterats för att förbättra stadsbilden och trivsamteten. På Topeliusgatans sida måste en del av trädbeståndet avlägsnas för att ge plats åt nybygget. Tillbyggnadernas yttertak ska planeras som ett uppifrån beskådbart gröntak. För kyrkans innergård föreslås ett nytt trädbestånd.

Vastine

Vastine sisältyy edellä mielipiteisiin esitettyihin yhteisiin vastineisiin.

Julkisen nähtävillölon jälkeinen vuorovaikutus (MRL 65 §)

Asemakaavan muutosehdotus oli julkisesti nähtävillä 2.12.2011–4.1.2012.

Asemakaavan muutosehdotuksesta saatiin Helsingin Energian, Helen Sähköverkko Oy:n, Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY), Gasum Oy:n, kiinteistölautakunnan, yleisten töiden lautakunnan, pelastuslautakunnan, ympäristölautakunnan, ympäristökeskuksen, kaupunginmuseon, Museoviraston sekä Uudenmaan elinkeino-, liikenne-

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

ne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) lausunnot. Ehdotuksesta tehtiin yksi muistutus.

Muistutuksen tiivistelmä ja vastine

Asunto Oy Topeliuksenkatu 3a (Mu1) toteaa muistutuksessaan, että kaupunkisuunnittelulautakunta ei ole muuttanut Töölön kirkon lisärakennuksia koskevaa asemakaavan muutosehdotusta vuorovaikutusmenettelyssä esitetyistä useista vastustavista mielipiteistä huolimatta ja haluaa kiinnittää uudelleen seuraaviin erittäin merkittäviin seikkoihin huomiota.

Asemakaavan muutos kohdistuu alueeseen, joka on Museoviraston inventointijulkaisussa Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009. Kirkkorakennus on suojeltu kirkkolain 14 luvun 2 §:n nojalla kirkkohallituksen päätöksellä 8.6.2004. Valtioneuvosto on päätöksellään 30.11.2000 hyväksynyt maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:n nojalla valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Tavoitteita on tarkistettu valtioneuvoston päätöksellä 13.11.2008. Päätöksen kulttuuriperintöä koskevien oikeudelliselta luonteeltaan velvoittavien erityistavoitteiden mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Päätös edellyttää sitä, että edellä mainittu inventointi otetaan aidosti huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohtana myös asemakaavoituksessa kaavan sisältövaatimuksena.

Kaavamuutoksen selostuksessa on lakonisesti todettu, että muutos ei ole ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Rakennetun ympäristön vaikutusarvioinneissa on todettu, että kaavan toteuttaminen vaikuttaa näkyviin Topeliuksenkadulla. Töölön kirkko peittyi osittain katsottaessa sitä Töölöntorilta, Topeliuksenkadun puolelta ja vastapäisen rakennuksen alimmista kerroksista. Se myönnetään, että uudisrakennukset tuovat uuden ajallisen kerroksen, mutta todetaan, että alueen arvojen voidaan kuitenkin katsoa säilyvän. Maisemavaikutuksista on todettu, että Topeliuksenkadun puoleinen avokallio louhitaan uudisrakennuksen tieltä. Uudisrakennusten tieltä kaadetaan puita ja pensaita. Puistoalueen muuttamisen tontiksi ei katsota vaikuttavan ympäristöön.

Asunto Oy Topeliuksenkatu 3a katsoo, että kaavamuutosehdotus ei ota riittävällä tavalla huomioon valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n 2 momentin asemakaavan sisältövaatimuksissa.

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

Uudisrakennus on aivan liian massiivinen, jotta sen voisi arvioida sulautuvan ympäristöönsä. Kun otetaan huomioon, että vastapäisen 7-kerroksisen kerrostalon korkeusasemaksi on asemakaavassa merkitty +36,50 m, uudisrakennus ei voi olla ilmoitetun mukaisesti vain kaksikerroksinen. Joka tapauksessa se korolla 22,9 kiistatta peittää taakseen Töölön kirkon kokonaan sekä Töölöntorilta että Topeliuksenkadulta katsoen. Myös havainnekuvasta tämä on tarkkaan katsottaessa todettavissa. Siinä valtakunnallisessa inventoinnissa Suomessa harvinaista renessanssiarkkitehtuuria edustavan kirkon eteen ja sitä peittämään on hahmoteltu jäykkä, virastomainen ja kaikilta osin arkkitehtuuriltaan aivan erilainen laatikkomainen rakennus. Uudisrakennus ei miltään osin noudata alkuperäistä ajatusta Töölön kirkon hahmosta, vaan se on olennaisessa ristiriidassa sekä kirkkorakennuksen arkkitehtuurin että samalla koko Taka-Töölön kulttuuriympäristöarvojen kanssa.

Pelkkä rakennuksen suojele ei tässä tapauksessa takaa niiden arvojen säilymistä, joita kirkkorakennus ympäristöineen edustaa. Basiliikanomainen, pitkät kapeat siviikkunat omaava rakennus tarvitsee välttämättä ympärilleen avointa tilaa myös sivusuunnassa. Nykyinen kirkkorakennus ympäristöineen muodostaa Helsingissä harvinaislaatuista eteläeurooppalaista rakennettua ympäristöä muodostavan kokonaisuuden. Kirkko muodostaa myös sopusuhtaisen kokonaisuuden sen vastapäätä rakennettujen asuinkerrostalojen kanssa.

Nyt suunniteltu uudisrakennus ei täytä rakennukselta edellytettävää sopusuhtaisuuden vaatimusta suhteessa tontilla jo olevaan kirkkoon. Lisäksi se on ehdottomasti liian korkea, jotta se soveltuisi muuhunkaan ympäristöön ja erityisesti maisemaan Topeliuksenkadun suunnasta. Kirkkopihan puiden kaataminen ja parkkipaikan laajentaminen rikkoo yhtenäisen puistomaiseman ja vaikuttaa osaltaan ympäristöarvojen menetykseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 § :n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristö- ja kulttuuriset vaikutukset. Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät asemakaavan 54 §:n 2 momentin sisältövaatimusten kautta, että jo asemakaavavaiheessa selvitetään yksilöidysti ja otetaan aidosti huomioon kulttuuriympäristön kaavalle asettamat vaatimukset eikä vain todeta kaiken olevan kunnossa. Kaavamuutos ei ole valmis päätettäväksi, vaan se tulee palauttaa uuteen valmisteluun, jotta uuden rakennuksen, puiden kaatami-

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

sen ja parkkipaikan rakentamisen vaikutukset ympäristöön on arvioitu ja myös dokumentoitu realistiselta pohjalta.

Yksi vaihtoehto on, että koko uudisrakentaminen sijoitetaan kirkonmäen toiselle, matalammalle, Välskärinkadun puolelle. Tuolta puolelta on esteetön yhteys kirkkorakennukseen. Toisin kuin vastineessa mielipiteisiin on todettu, kirkko on aivan yhtä lailla läsnä ja ihmisten keskellä, vaikka seurakunnallisiin toimintoihin tarkoitettu rakennus olisi vain Välskärinkadun puolella. Julkisesti ei myöskään ole esitetty mitään tarkempaa perustelua sille, miksei kaikkia ajateltuja kirkon toimintoja voitaisi yhtä lailla sijoittaa Välskärinkadun puolelle. Yhtenä rakennusten sijoittelun syynä on esitetty kirkkoa ympäröivien rakennusten ankaran symmetrian vaatimusta. Se ei kuitenkaan tule perustelluksi sillä, että 1930–1940 -lukujen vaihteesta löytyy piirustukset, joissa on suunniteltu rakennukset kummallekin puolelle kirkkoa. Onhan täysin mahdollista, että tuolloinkaan tuota ratkaisua ei ole lopulta pidetty toteuttamiskelpoisina juuri samoista syistä kuin nytkin tässä on esitetty ja niiden toteuttamisesta on siitä syystä luovuttu. Kaavamuutoksessa Topeliuksenkadun puolelle sijoitettu selvästi suurempi osa rakennusoikeutta, joten edes symmetrian ajatus ei toteudu kaavaehdotuksessa.

Mikäli uudisrakennuksen rakentamisesta Topeliuksenkadun puolelle ei voida kokonaan luopua, sen kerrosluvuksi tulee vahvistaa 1 ja ottaa se yhdessä korkeusaseman kanssa mukaan asemakaavamääräyksiin. Tämä kerrosala voidaan sijoittaa Välskärinkadun puolelle. Rakennuksen ulkoasua on kehitettävä arkkitehtuuriltaan paremmin ympäristöön sopeutuvaksi, säilytettävä kaikki mahdolliset kirkkopihan puut ja vähennettävä parkkipaikkojen lukumäärä viiteen, jotta kirkkorakennuksen vaatima puistoalue ei pienene ja kaikki parkkipaikat on mahdollista sijoittaa Välskärinkadun puolelle. Ei ole mitään syytä, että viereiselle koululle annetaan käyttöön parkkipaikkoja kirkon pihalta.

Asemakaavamuutos ei noudata valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoitetta merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön säilyttämisestä eikä siis täytä maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n 2 momentissa tarkoitettuja asemakaavan sisältövaatimuksia. Valtuuston tulee hylätä esitetty asemakaavanmuutos tai ainakin palauttaa se uuteen valmisteluun, missä otetaan tarkemmin huomioon ympäristön säilyttämisvaatimus.

Vastine

Kaavan valmistelun yhteydessä on neuvoteltu Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä Museoviraston kanssa.

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

Museovirasto ja Uudenmaan ELY -keskus katsovat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden täyttyvän. Kts. Museoviraston ja Uudenmaan ELY -keskuksen lausunnot.

Kaavaehdotuksessa puistoaluetta on vähäisesti liitetty tonttiin, jotta huoltoyhteys kirkolle voisi tapahtua tontin alueelta. Nykyään huoltoliikenne ja käynti tapahtuvat kirkon pohjoispuolella puiston puolelta. Tämä on johtanut kunnossapidon kannalta epäselviin tilanteisiin. Tonttiin liitettävä puiston osa on nykyään päälystettyä käytävää.

Kirkon ja koulun väliselle alueelle on osoitettu pysäköintipaikkoja, jotka ovat näiden yhteisessä käytössä. Järjestelyn turvin autopaikkoja voidaan koulun välituntipihalta vähentää ja koululaisten turvallisuutta parantaa. Yhteiskäyttöisenä autopaikkojen kokonaismäärä on pienempi kuin tonteille eriytettyinä.

Topeliuksenkadun puoleinen rakennus on kaavamuutosehdotuksessa merkitty kaksikerroksiseksi ja ylimmältä korkeusasemaltaan 22,9 metriä merenpinnasta mitattuna. Uudisrakennuksen korkeus maan pinnasta tulee olemaan siis noin 8–9 metriä. Ottaen huomioon kadun kaltevuuden, vesikaton eristepaksuuden ja julkisten rakennusten asuinrakennusta korkeamman huonekorkeuden rakennusta ei voi pitää ylikorkeana suhteessa kerroslukumäärään. Kadun vastakkaisella puolella olevan asuinrakennuksen korkeus on noin 13,6 metriä enemmän.

Rakennusten vaikutusta ympäristöön on selvitetty kaupunginmuseon, Museoviraston, Helsingin seurakuntayhtymän ja Arkkitehtuuritoimisto Käpy ja Simo Paavilaisen kanssa käydyissä neuvotteluissa. Vaihtoehtoisia vertailuja tehtiin. Näissä tutkittiin myös yksikerroksista vaihtoehtoa, jossa kirkon läheisyyteen tulisi maanpinnan yläpuolelle valoprisma ja Topeliuksenkadulle sisäänkäynti esteetöntä kulkua varten. Vaihtoehtoa pidettiin huonona, koska seurakunnan työntekijät joutuisivat työskentelemään heikommin luonnonvaloa saavissa olosuhteissa ja riski Töölön kirkon perustuksille koettiin liian suureksi.

Rakennuksen arkkitehtuuria on kaavan valmistelun yhteydessä kehitetty ympäristöön paremmin sopivaksi. Tämä näkyy myös kaavamääräyksissä. Ensimmäisen kerroksen julkisivujen materiaalin tulee olla luonnonkivi.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus katsoo, "että asemakaavaehdotuksessa esitettyjen uudisrakennusten rakennusalojen sijoittelu ja vesikaton ylimmän kohdan korkeusasema sekä määräys julkisivumateriaaleista antavat edellytykset valtakunnallisesti merkittävään Etu-Töölön kulttuuriympäristöön kuuluvan Töölön kirkon, puiston ja

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

kaupunkikuvan huomioimiseen hallitulla tavalla." Kts. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto.

Museovirasto puoltaa asemakaavan muutosehdotuksen hyväksymistä. Kts. Museoviraston lausunto.

Lausuntojen tiivistelmät ja vastineet

Kaupunginmuseo (15.11.2011) ilmoittaa, että Museoviraston ja Helsingin kaupunginmuseon sopiman työnjaon mukaisesti asemakaavan muutosehdotuksesta lausuu Museovirasto.

Ympäristölautakunta on 13.12.2011 päättänyt, että lausunnon asiasta antaa ympäristökeskus.

Ympäristökeskuksella (20.12.2011) ei ole huomautettavaa asemakaavan muutosehdotuksesta.

Pelastuslautakunta (3.1.2012) päätti todeta, ettei sillä ole huomautettavaa asemakaavan muutosehdotukseen.

Kiinteistölautakunnalla (26.1.2012) ei ole huomauttamista itse kaavamutosehdotuksen johdosta. Tontilla 14480/5 on merkitty kaksi pysäköintialuetta, joille kaavamääräysten mukaan saa sijoittaa myös kaupungin omistaman koulutontin 14480/3 autopaikkoja. Asemakaavan toteuttaminen edellyttää kiinteistöjärjestelyjä kaupungin ja Helsingin seurakuntayhtymän välillä. Mikäli koulutontin autopaikkoja sijoitetaan tontille, edellyttää se erillisen rasitesopimuksen laatimista. Kaavamuutos ei korota tontin 14480/4 arvoa merkittävästi, joten kaupunginhallituksen 9.2.2004 tekemän maapoliittisen päätöksen mukaisia neuvotteluja ei ole tarpeen käydä tontin omistajan kanssa.

HSY:n vesihuolto (3.1.2012) esittää lausuntonaan, että aluetta palvelevat yleiset vesijohdot ja viemärit on rakennettu valmiiksi. Muutosehdotus ei edellytä niiden siirtämistä.

Gasum Tekniikka Oy (13.2.2012) ilmoittaa lausuntonaan, että nykyiseen kirkkoon menee tällä hetkellä kaasuliittymä, joka täytyy ottaa huomioon rakennettaessa uutta. Jos maakaasuputkistoihin täytyy vielä tehdä muutoksia, ne ovat normaalia laskutettavaa työtä.

Helsingin Energia -liikelaitos ja Helen Sähköverkko Oy (9.2.2012) ilmoittaa yhteisessä launnossaan, että heillä ei ole asemakaavan muutosehdotukseen huomautettavaa.

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

Yleisten töiden lautakunta (24.1.2012) puoltaa asemakaavan hyväksymistä seuraavin ehdoin. Topeliuksen puisto on pääosin rakennettu, mutta siihen liittyy myös luonnontilaisia alueita. Töölön kirkon pohjoisen puoleisella rinteellä on kallioketo, jota hoidetaan luonnontilaisena alueena. Kirkon tontti on osin tässä rinteessä. Rakennusvirastolle ei aiheudu kustannuksia asemakaavan muutoksen johdosta.

Vastine

Asemakaavassa Topeliuksenpuiston puoleinen kallioketorinne on merkitty istutettavaksi alueen osaksi. Alueen kunnostuksen tulee perustua historialliseen selvitykseen ja sen pohjalta laadittuun kunnostussuunnitelmaan.

Museovirasto (10.1.2012) on perehtynyt Töölön kirkon lisärakennuksia koskevaan asemakaavan muutosehdotukseen ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin perustein. Museoviraston lausunnossa 24.3.2010 puollettiin tontin täydennysrakentamista koskevaa hankesuunnitelmaa ja pidettiin mahdollisena toteuttaa kirkon molemmiin puoliin sijoittuvat uudisrakennukset. Samalla kuitenkin edellytettiin kaupunkikuvallisten vaikutusten arvioimista kaavamuutoksen yhteydessä. Lausunnossa todettiin esitettyjen uudisrakennusten sulkevan kirkon näkymisen viereisille kaduille, mitä virasto piti heikennyksenä nykytilanteeseen verrattuna.

Museovirasto on antanut 29.11.2010 lausunnon myös asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta. Lausunnossa on edelleen kiinnitetty huomiota mm. siihen, miten lisärakentaminen vaikuttaa kirkon näkyvyyteen ja kaupunkikuvalliseen asemaan etenkin jalkakäytäviltä katsoen. Kirkkosali ja sen kuoriapsidi on todettu vakiintuneeksi osaksi Topeliuksenkadun ja Välskärinkadun katukuvaa. Kirkkotontin ahtaammalle itäpuoliskolle, aivan Topeliuksenkadun reunaan suunnitellun lisärakennuksen kaupunkikuvallisia vaikutuksia on edellytetty vielä tutkittavaksi vaihtoehtoisin, mitta-kaavaltaan pienimuotoisemmin, jalustamaisin tai muutoin vähemmän huomiota herättävin ratkaisuin, jotka ottaisivat kirkkorakennuksen aseman paremmin huomioon. Välskärinkadun varteen suunnitellun kerhotalon on sen sijaan todettu jo muodostavan kirkkorakennukseen nähden ja näkymien kannalta luontevan kokonaisuuden.

Tämän jälkeen asiasta on neuvoteltu Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston, Helsingin seurakuntayhtymän, Töölön seurakunnan, Arkkitehtuuritoimisto Käpy ja Simo Paavilainen Oy:n sekä Museoviraston edustajien välillä. Asemakaavan muutosehdotus vastaa neuvottelujen tulosta siten, että sen voi katsoa täyttävän valtakunnalliset alueidenkäyttövoitteet suojellun kirkkorakennuksen kaupunkikuvallisen merkityksen

1.11.2011, täydennetty 3.4.2012

kannalta. Suunnitelma tontin täydennysrakentamiseksi on kehittynyt siten, että rakentaminen sopeutuu osaksi arvokasta kirkkoympäristöä ja valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä täydentäen kirkon kokonaisuutta pihapiireineen.

Topeliuksenkadun puoli on ollut suunnittelulähtökohdiltaan vaikea ratkaista. Nyt asemakaavamääräyksiin edellytetty ja havainnekuviin esitetty virastosiiven luonnonkivinen pohjakerros kuitenkin toimii nykyisen muuri- ja kalliopenkereen tavoin kirkkopihan jalustana. Ylemmän kerroksen keveä käsittely puolestaan tukee kirkon sijainnin ja luonteen hahmottamista. Kirkon srk-1 merkinnän määräys on muutettu Museoviraston aiemmassa lausunnossa esittämään muotoon. Istutettavilta alueen osilta on kaavamääräyksessä aiheellisesti edellytetty historialliseen selvitykseen perustuvaa kunnostussuunnitelmaa, mikä edesauttaa alueen puistokokonaisuuteen liittyvän kallioketomaisen luonteen säilymistä. Museovirasto pitää hyvänä sitä, että suunnitelmissa aiemmin esiintyneestä ulkokatsomosta on luovuttu.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (2.2.2012) ilmoittaa lausuntonaan, että kaavan toteuttaminen vaikuttaa näkyviin Topeliuksenkadulla ja Välskärinkadulla. Lisärakennuksen noudattavat Ekelundin alkuperäistä ajatusta Töölön kirkon hahmosta. Kaava-aineiston liitteenä on Ekelundin laatimia Töölön kirkon laajennussuunnitelmia sekä Arkkitehtuuritoimisto Käpy ja Simo Paavilaisen laatima havainnekuva uudisrakennuksesta Topeliuksenkadulla sekä pihasuunnitelma. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus katsoo, että asemakaavaehdotuksessa esitettyjen uudisrakennusten rakennusalojen sijoittelu ja vesikaton ylimmän kohdan korkeusasema sekä määräys julkisivumateriaaleista antavat edellytykset valtakunnallisesti merkittävään Etu-Töölön kulttuuriympäristöön kuuluvan Töölön kirkon, puiston ja kaupunkikuvan huomioimiseen hallitulla tavalla. Töölön kirkolla on asianmukainen suojelumerkintä- ja määräys. Arvokas ympäristö asettaa arkkitehtisuunnittelulle korkeat tavoitteet.